

ТИПОЛОГИЯ, ТЕМАТИЧНО ГРУПИРАНЕ И ПРОФИЛИРАНЕ НА ИЗДАТЕЛСКИТЕ ДЕЙНОСТИ

Лъчезар Георгиев

TIPOLOGY, THEMATIC GROUPING AND PROFILING OF BOOK PUBLISHING ACTIVITIES

Lachezar Georgiev

The article by professor Lachezar Georgiev Georgiev, PhD analyzes the typology and modern profiling different types of book publishing activities. Give examples of major publishing structures of global publishing. In conclusion, professor Lachezar Georgiev recommends the first day of structuring and registration publisher to seek the most appropriate thematic direction, and managers must conduct a careful selection of typology and the right repertoire to provide the publishing structure convenient editing, compositing and production books and their successful realization of the multifaceted book market.

Съвременният издателски процес е сложна система от взаимовръзки, структури, разнообразни тематични профили, мениджмънт, маркетинг, реклама, комуникации в сферата на обществените и информационните дейности, включително паблик рилейшънс и продуциране на видовете жанрове. Заедно с това в тази система неотменно присъстват и графичните дейности, свързани с композирането и оформителските подходи спрямо различните печатни издания – книги, периодика, рекламни печатни продукти. Без да правя преглед на теоретичните възгледи у нас и в международен аспект за тематичното групиране на видовете издателски процеси, от действащата съвременна практика е ясно, че те най-общо се свеждат до издаване на периодика (вестници, списания, периодични сборници, годишници, алманаси, бюлетини, единични листи), а от друга страна е налице издаването на книги в най-различни тематични профили – книгоиздаване на учебна и учебно-помощна книжнина (напр. учебници, помагала и христоматии за предучилищния, началния и средния курс на обучение); книгоиздаване на художествена и публицистична литература (белетристика, поезия, есеистика, художествена документалистика, художествени биографии, фичъри и пр.); книгоиздаване за деца и тийнейджъри (което би могло да включва и горните особености – напр. наративни жанрове за детска и юношеска аудитория, фентъзи белетристика, приказки и легенди и т.н.); книгоиздаване на научна, университетска и академична литература (университетски и академични сборници със статии и студии, колективни монографии, самостоятелни

авторски монографични изследвания, студии, сборници с архивен документален материал при наличието на подобаващ научен коментар и пр.); енциклопедично книгоиздаване, библиографско книгоиздаване (издаване на библиографии, биобиблиографии, анотирани библиографски указатели), справочно книгоиздаване в сферата на културно-историческия туризъм и туристическата индустрия (един обещаващ и насърчителен сегмент в националното книгоиздаване на редицата държави в Европа и по света) – великолепен пример в тази посока дават пътеводителите (изданията с маршрути и карти на Берлин) на немското издателство *Schoningh verlag*, в превод на няколко европейски езика. Образец на перфектна композиция, високо естетическо оформление и отлично полиграфическо изпълнение са португалските издания-пътеводители на Лисабон и околностите му, придружени с карти, реализирани от *Editorial Fisa Escudo de Oro*. И друго лисабонско издателство – *Джамп Едисоеш Туриштикаш (New Jamp, LDA)* предлага на няколко езика великолепни пътеводители с отлично експонирани илюстрации на туристически обекти, придружени със стегнат и приятно звучащ текст. Цветни месечни книжки от поредица „Follow me Lisboa“ посрещат туристическите потоци в Лисабон по хотели, музеи, галерии на лисабонското издателство „Edificio Lisboa Oriente“. Отлично илюстрирани пътеводители и проспекти върху изкуството и историята на Милано изработва италианското издателство *Bonechi* с карта на града и десетки цветни фотографии, включително и тифец (безфонови) илюстрации от музеи, църкви, пло-

щади, крепости, театри, а сред тях и впечатляваща репродукция на картината „Тайната вечеря“ от Леонардо да Винчи. С релефен печат за златно фолио върху кориците и цветни репродукции от Ермитажа и снимки от най-блестящите петербургски културно-исторически паметници са пътеводителите на издателство „П-2“ – Санкт Петербург. А изброените до тук издателства са само една малка част от заетите в сферата на този труден, но доходен и перспективен издателски бизнес.

Разновидност на тази специфика е и военно-картографското книгоиздаване, което и у нас, а и в десетки страни по света има своите позитивни традиции. Типологичният спектър би могъл да бъде допълнен още с арткнигоиздаване (издаване на книги в сферата на различните видове изобразителни изкуства); медицинско книгоиздаване (книги с различна проблематика, предназначение и приложение в сферата на медицинските знания); музикално книгоиздаване (издаване на щимове и партитури, теоретични книги по история, теория, солфеж, полифония, музикални форми, нотни пособия, музикални изследвания, биографични проучвания върху композитори и музикални стилове с приложени нотни примери и т.н.); спортно книгоиздаване (по проблемите, теорията, историята и развитието на различните приложими спортове); бизнес книгоиздаване (книги в сферата на икономиката, мениджмънта, маркетинга, рекламата и PR на разнообразно профилирани дейности); инженерно, архитектурно и геодезко книгоиздаване; църковно-богослужебно книгоиздаване (библии, евангелски текстове, книги за нуждите на ритуалното богослужение – с доста голямо присъствие назад в различни епохи още от епохата на инкунабулите и началото на печатните комуникации. Пример за това са синодалните издателства в Европа, но от друга страна, дори и университетски издателства в Европа са с традиции в тази сфера, какъвто е примерът с издателството „Кембридж Юнивърсити Прес“, което заедно с изданията, поредиците си и научните списания в сферата на обществените, естествените и хуманитарните науки издава от векове назад библии, едно успешно и печелившо перо в издателския репертоар.

Макар и по-тясно място в общата типология на националното книгоиздаване (предимно в развитите страни) намира инженерното, архитектурното и геоложкото книгоиздаване (в чиито типологични профили са предимно специализирани и технически издания по тъкмо тези тематични

профили). Близки до тази тематична група е и софтуерното книгоиздаване (специализирани книги, ръководства, курсове и изследвания в сферата на програмния софтуер и информационните технологии) – един удачен пример в тази посока е книгоиздателската практика и разнообразната продукция през последното десетилетие у нас на столичното издателство „Софт-Прес“ (Soft-Press), осъществило важни преводни издания на англоезичната издателска компания „SIBEX“. Немалка част от книгите на българското издателство са отлично подготвени в графично отношение, с твърда подвързия, многоцветни корици и разнообразни илюстрации. Успешен опит в посока на издаването на книги по въпроси на визуалната комуникация е преводът на голямоформатното и многоцветно илюстрирано издание „Графичната комуникация днес“ от Уилям Райън и Тиъдър Коновар на англоезичното издателство „Thomson&Delmar Learning“, публикувано у нас от издателство „Дуо Дизайн“. Такива издания са в полза на българските графични дизайнери и допринасят за развитието на дизайна на книгата и печатните медии. С подобен характер е друга книга, издадена на български: „Наръчник за оформление на вестник“ от Тим Хароуър на издателство „Пигмалион“, с десетки схеми и цветно илюстрирани примери в помощ на съвременния оформител на печатна медия.

Тук могат да се допълнят и още дейностите на академичните книгоиздателства (издаващи и научна, но и учебна литература, както и книги от други тематични направления, по един или друг начин свързани с научни и критични коментари – дори и върху книги на художествената литература); наблюдава се и профилиране в издаването на книги в сферата на природо-математическите науки, на хуманитарните науки. Сред световните академични издателски структури със солидна продукция на руския и международните книжни пазари е академичното издателство „Наука“ – Москва (издателство на Руската академия на науките).

Университетското книгоиздаване в лицето на крупни световни издателски структури като „Оксфорд Юнивърсити прес“ и „Кембридж юниверсити прес“ имат далеч по-разчупен и прагматичен издателски репертоар от това да издават само хуманитаристика и природо-математически книги, напротив, богатите възможности и данъчните облекчения и привилегии от страна на националната държава предоставят възможности да се публи-

куват биографии на видни личности, музикални поредици, арт издания по видовете изкуства, издаване на библии, книги върху филмовата класика, да се издават голям брой научни списания и пр.

Немалка е територията в световен мащаб, която заема и електронното книгоиздаване (то е съсредоточено върху дигитални носители и четци на информацията, но също така дава възможност профилирани в сферата на издателския бизнес сайтове да се съсредоточат върху книги с най-различен тематичен характер. В световното електронно книгоиздаване пример за активно функциониращо издателство с огромен репертоар от публикации в различни тематични направления и активна електронна книготърговия е немското издателство *Lambert academic Publishing (LAP)*, който е търговска марка на *OmniScriptum GmbH & Co. KG* с главен офис в Saarbrücken (Germany).

Някои групи издателски дейности така са профилирани, че формират свои професионални обединения – в САЩ например дейно функционира

Асоциацията на медицинските книгоиздателства. От друга страна, общите издателски процеси се направляват и подпомагат от Асоциацията на американските книгоиздатели, в която членуват над 300 издатели от цялата страна. Във Великобритания успешно въздейства върху издателските процеси Книгоиздателската асоциация на Обединеното кралство (Publishers association UK). Европейските процеси в издателския бранш се наблюдават и стимулират и от международната издателска организация *International Publishers Association*.

Но независимо от спецификата на браншовите сдружения, за просперитета на издателския бизнес има една вярна и точна максима – още от първия ден на структурирането и регистрацията издателството трябва да намери своята най-подходяща тематична посока, да избере типологията и правилния репертоар, които да му осигурят удобно и безпроблемно композиране и производство на книгите и останалите видове издания, а наред с това – и тяхната успешна реализация на многоликия книжен пазар.

ЛИТЕРАТУРА

- Берлин** и Потсдам: 8 маршрутов с картой города. – Berlin: Schoning verlag, 2012. – 144 p.
- Весь** Лиссабон. / Текст Карлос де Аро. – Lisboa: Escudo de Oro, 2015. – 96 p.
- Дамянов**, Дамян. Формални и смислови връзки между текст и образ в изкуството на книгата: Типографски метаморфози. // Полиграфия, 2015, № 4, с. 32–34.
- Георгиев**, Лъчезар. “Акко” – водещо издателство за академична литература в Белгия. // Издател, 1997, № 1–2, с. 24–26.
- Георгиев**, Лъчезар. Теория на книгоиздателския процес: Аспекти. Проблеми. Тенденции. / 2. изд. – В. Търново: Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2004. – 232 с.
- Георгиев**, Лъчезар. Композиция на книгата. 4. прераб. и доп. изд. – В. Търново: Star Way, 2015 [допеч. изд. – 2016]. – 140 с.
- Искусство** и История Милан. – Milano: Bonechi, 2012. – 128 p.
- Келейников**, Инокентий. Дизайн книги: от слов к делу. – Москва, 2012.
- Lisboa**: Sintra – Kaskais – Estoril. – Lisboa: New Jump LDA, 2013. – 128 p.
- Санкт-Петербург**: История – Архитектура – Искусство. – С. Петербург: П-2, 2011. – 28 с. : ил. : карт.
- Шимек**, Иван. Экономическая политика в издателском деле. – Москва: Наука, 1991. – 208 с.
- Тяпкин**, Б.Т. Вопросы типологии в современном книговедении. – Москва, 1974, с. 7–5.
- Фартунин**, Ю. И. Методические и организационные принципы статистического учета произведений печати. // В: Книга: Исследования и материалы. Сборник 39. – Москва: Книга, 1979, с. 21–23.
- Хароуър**, Тим. Наръчник за оформление на вестник. – Пловдив: Пигмалион, 2007. – 250 с.

